

Lauantai 9.7.2016
Raamattutunti klo 11
Tapio Luoma

Ajatus kristitystä kahden maan kansalaisena on kristinuskossa keskeinen. Vaikka Raamattu ei juuri noilla sanoilla Jeesuksen seuraajaa kuvaakaan, Uuden testamentin yhtenä kantavana teemana on kysymys siitä, mitä merkitsee elää Kristukseen turvautuvana Jumalan lapsena tässä maailmassa. Ajatus kahden maan kansalaisuudesta koskettelee tärkeitä asioita: maallisen ja hengellisen suhdetta, pyhän ja epäpyhän suhdetta, ajallisen ja ikuisen suhdetta, katoavaisuuden ja katoamattomuuden suhdetta. Kahden maan kansalaisuus on teema, joka johdattelee kristillisen uskomme ydinkysymyksiin.

Ajatus kahden maan kansalaisuudesta on löydettävissä siis kaikkialta Uudesta testamentista. Yksi selkeimpiä kohtia on niin sanottu Jeesuksen ylimmäispapillinen rukous Johanneksen evankeliumin luvussa seitsemäntoista. Sitä nimitetään myös Jeesuksen jäähyväisrukoukseksi, sillä Johanneksen evankeliumissa Jeesuksen ristiinnaulitsemiseen johtaneet tapahtumat alkoivat heti rukouksen päätyttyä. Golgatan jo hämöttäessä näköpiirissä Herramme Jeesus rukoilee Isää seuraajiensa puolesta tavalla, joka kertoo kahden maan kansalaisuudesta paljon. Jakeissa viidestätoista kahdeksäntoista (Joh. 17:15–18) Jeesus rukoilee näin:

En kuitenkaan pyydä, että ottaisit heidät pois maailmasta, vaan että varjelisit heidät pahalta. He eivät kuulu maailmaan, niin kuin en minäkään kuulu. Pyhitä heidät totuudellasi. Sinun sanasi on totuus. Niin kuin sinä lähetit minut maailmaan, niin olen minäkin lähettänyt heidät.

Jeesuksen pyyntöä on syytä kuunnella tarkasti. Kristillisen uskon vaiheissa tätä kohtaa ei nimittäin aina ole kuunneltu tarkasti. Kahden maan kansalaisuus on aina ollut vaarassa muuttua yhden maan kansalaisuudeksi. Kirkon historiasta voi löytää lukuisia esimerkkejä hengellisestä elämästä, julistuksesta ja opetuksesta, jotka ovat johtaneet yksipuolisuuksiin. On korostettu taivaallisia maallisen kustannuksella, tai on keskitytty maallisiin niin, että taivaalliset ovat jääneet vaille huomiota.

”En kuitenkaan pyydä, että ottaisit heidät pois maailmasta, vaan että varjelisit heidät pahalta.” Tämä rukouksen kohta paljastaa, mitä Herramme meille toivoo ja Isältään pyytää. Ei ole tarkoitus, että Jeesuksen seuraajat irtaantuisivat tästä maailmasta, maailmasta, joka kaikessa raihnavuudessaan ja puutteellisuudessaan on se ainut maailma, jonka Jumala on luonut ja jonka hän on meille antanut. Siksi kristillisen uskon ytimessä ei voi olla se, että Jeesuksen seuraaja eristäytyy maailmasta välttääkseen sen, mikä on paha. Kun Herramme rukoilee, että Isä varjelisi lapsensa pahalta, hän ei pyydä, että tämän saavuttamiseksi meidät irrotettaisiin tästä maailmasta ja tästä todellisuudesta. On eri asia olla maailmassa kuin antautua pahalle.

Varhaisia kristittyjä askarrutti kovasti, miten uskon pitäisi näkyä tavallisessa elämässä. Sama kysymys askarruttaa meitä myös tänään. Sen pitääkin meitä askarruttaa. Jeesus ei ollut antanut pienimpiin yksityiskohtiin ulottuvaa ohjeistusta siitä, miten hänen seuraajiensa tulisi elää. Tämä asia ei tietenkään ollut Jeesukselle suinkaan yhdentekevä — päinvastoin — mutta hän ei luovuttanut seuraajilleen pikkutarkkoja neuvoja, ohjeita ja sääntöjä sisältävää hyvän ja hurskaan kristillisen elämän käsikirjaa.

Jeesus jätti seuraajilleen tarkalleen ottaen vain yhden käskyn, niin sanotun uuden käskyn: *”Rakastakaa toisianne! Niin kuin minä olen rakastanut teitä, rakastakaa tekin toistanne. Kaikki tuntevat teidät minun opetuslapsikseni, jos te rakastatte toisianne.”* (Joh. 13:34–35) Tuntuu siltä, että Jeesus olisi tätä uutta rakkauden käskyä antaessaan jo aavistellut, missä hänen seuraajansa olisivat kaikkein heikoimmilla. Kun Herran omat ovat ryhtyneet vääntämään kättä siitä, millaista on oikea kristillinen elämä, mitä on elää kahden maan kansalaisena, Jeesuksen käsky on helposti unohtunut. Se jännite, joka kuuluu kahden maan kansalaisuuteen, tämänpuoleisen ja tuonpuoleisen maailman kansalaisuuteen, onkin siirtynyt vaivihkaa ihmisten väliseksi jännitteeksi.

Osuvan tilannekuvauksen saamme Paavalin ensimmäisestä kirjeestä korinttilaisille. Korintin seurakunta oli syntynyt jo varsin varhain, kun sanoma Jeesuksesta oli saanut jalansijaa itäisen Välimeren ympäristössä. Suuressa kansainvälisessä satamakaupungissaan korinttilaiset kristityt joutuivat nopeasti sen kysymyksen eteen, miten Kristus-uskon pitäisi suhteutua ympärillä vallinneeseen moni-ilmeiseen kulttuuriin ja pakanalliseen uskonnollisuuteen. Korintin kristittyjen tukena ei ollut vuosisataista kristillistä perinnettä, ei vahvaa kirkkoa eikä kristillistä yhtenäistä tapakulttuuria kuten meillä. Kaikki oli aloitettava alusta. Miten suhtautua lihakaupassa asiointiin, kun ei ollut varmuutta siitä, oliko liha epäjumalille uhrattua vai ei? Pitääkö kristityksi kääntyneen erota pakanuuteen jääneestä puolisostaan? Mikä olisi oikea, Jumalan tahdon mukainen elämäntapa ympäristössä, joka ei näyttänyt sopivan yhteen kristillisen uskon kanssa?

Tällaisten kysymysten lisäksi korinttilaisia hämmensi se kirjava hengellinen opetus, jota heille eri julistajat antoivat. Paavali kirjoittaa suorasukaisesti ensimmäisen korinttilaiskirjeensä ensimmäisen luvun jakeissa kymmenestä kolmeentoista (1 Kor. 1:10–13) ihmetellen, miksi kahden maan kansalaisten kesken on syntynyt riitaisuuksia:

Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeen kehotan teitä kaikkia pitämään keskenänne yhtä, välttämään hajaannusta ja elämään yksimielisinä. Olen näet saanut kuulla Khloen perheväeltä, että teillä, veljeni, on keskenänne riitoja. Tarkoitan sitä, että toiset teistä sanovat: ”Minä olen Paavalin puolella”, toiset taas: ”Minä Apolloksen”, ”Minä Keefaksen”, ”Minä Kristuksen”. Onko Kristus jaettu? Onko ehkä Paavali ristiinnaulittu teidän puolestanne? Paavali nimeen teidät on kastettu?

Apostolin viesti on selvä: uusi elämä Kristuksessa ei ole sitä, että Herran seuraajat kiivailevat keskenään siitä, mikä on oikeaa kristillistä elämää. Se ei ole sitä, että ryhmitytään puolueisiin, jotka sitten ryhtyvät kilpasille suurimmista kannatusluvuista. Uusi elämä on uutta elämää Kristuksessa, ei elämää siinä, mitä me kuvittelemme sen olevan. On niin helppo sanoa, että Jeesus Kristus on Herra, mutta on kovin vaikeaa palvoa ja seurata häntä Herrana. Jos häntä haluamme palvoa ja seurata, meidän on syytä kuunnella, kun Herramme rukoilee puolestamme: *”En kuitenkaan pyydä, että ottaisit heidät pois maailmasta, vaan että varjelisit heidät pahalta.”* Jospa yksi ilmenemismuoto pahasta, johon Jeesus rukouksessaan viittaa, on juuri se, mistä Paavali varoittaa: siirrämme kahden maan kansalaisuuden sisältämän jännitteen keskinäisiin suhteisiimme.

Jäähyväisrukouksessaan Jeesus siis pyytää, että me emme irtaantuisi tästä maailmasta, vaan että varjeltuisimme pahasta. Maailmasta pakeneminen ja erottautuminen tästä todellisuudesta

hurskauden ja omatekoisen sisukristillisyyden linnakkeisiin — tai kuplaan, kuten nykyisin sanottaisiin — on ensimmäinen niistä kahdesta vaarasta, jotka kahden maan kansalaista uhkaavat.

Toinen vaara tulee huomiomme kohteeksi, kun panemme merkille, miten Jeesus jäähyväisrukoustaan jatkaa: *”He eivät kuulu maailmaan, niin kuin en minäkään kuulu.”* Jeesuksen toteamus muistuttaa, että jos keskittyminen tuonpuoleisiin on kahden maan kansalaiselle käymätöntä, yhtä käymätöntä on se, että hän suuntaa huomionsa vain tämänpuoleisiin. Sanatarkka käänös kreikan kielestä ilmaisee asian näin: *”He eivät ole maailmasta niin kuin en minäkään ole maailmasta.”* Tämä sanamuoto kuvaa tarkemmin sitä, että Jeesuksen mukaan hänen seuraajiansa identiteetin perusta ei ole tämänpuoleisuudessa. Se, mikä koskee Jeesusta, koskee myös hänen seuraajiaan. Meidän olemuksemme, se mitä olemme ihmisinä ja kristittyinä, on ankkuroitunut Jeesuksen kautta itse pyhään kolmiyhteiseen Jumalaan.

Jälleen on kysyttävä, mitä tämä sitten tarkoittaa? Mitä merkitsee se, että kahden maan kansalainen ei ole tästä maailmasta ja että hänen ei sovi unohtaa identiteettinsä perustaa tuonpuoleisuudessa? Jälleen puhuttelevan esimerkin löydämme Korintin seurakunnasta. Ensimmäisen korinttilaiskirjeensä luvussa 15 apostoli Paavali pohdiskelee ylösnousemusta hyvin monipuolisesti. Ensin hän vakuuttaa korinttilaisille, miten vahva todistusaineisto osoittaa, että Jeesus on noussut kuolleista. Sen jälkeen Paavali hahmottelee yleistä ylösnousemusta ja vielä lopuksi hän miettii, millaista ylösnousemuksen jälkeen voi ikuinen elämä olla.

Paavalin julistus saavuttaa ehkä voimakkaimman huippunsa, kun hän perustelee yleistä ylösnousemusta (1 Kor. 15:12–14, 19):

Jos kerran julistetaan, että Kristus on herätetty kuolleista, kuinka jotkut teistä voivat sanoa, ettei kuolleiden ylösnousemusta ole? Jos ei ole kuolleiden ylösnousemusta, ei Kristustakaan ole herätetty kuolleista. Mutta ellei Kristusta ole herätetty, silloin meidän julistuksemme on turhaa puhetta, turhaa myös teidän uskonne. ... Jos olemme panneet toivomme Kristukseen vain tämän elämän ajaksi, olemme säälittävimpiä kaikista ihmisistä.

Korintissa ilmeisimmin vaikutti myös kristillisyyden suuntaus, jossa ylösnousemukselle annettiin vain vähän painoa, ehkä ei ollenkaan. Paavali antaa ymmärtää, että näille vain tämänpuoleisuus oli tärkeää. Heille Jeesuksen seuraamisessa oli kyse ennen muuta ajallisen maailman kansalaisuudesta. Mutta jos ylösnousemusta ei ole, mitä virkaa kristillisellä kirkolla on? Miksi se kuluttaa aikaa ja energiaa, ellei se pidä esillä sitä, mitä mikään muu yhteisö ei pidä esillä? Miksi kristityt uhraavat voimiaan Jeesus Nasarettilaisen liikkeen hyväksi, jos kaikki tämä on vain tätä ajallisuutta varten? *”Ellei Kristusta ole herätetty, silloin meidän julistuksemme on turhaa puhetta, turhaa on myös teidän uskonne.”*

Sellainen hengellisyys, sellainen kahden maan kansalaisuus, jonka taustalta katoavat näkymät ylösnousemukseen ja ikuiseen elämään, menettää paljon. Kristinuskon ja länsimaisen ajattelun historia kertovat tästä omaa kieltään. Kun aikojen saatossa on haluttu nähdä Jeesuksen seuraaminen vain inhimillisen järjen valossa sillä tavalla, että siitä on siirretty pois niin sanotut yliluonnolliset, tuonpuoleisuuteen liittyvät ulottuvuudet, niin mitä on jäänyt jäljelle? Jäljelle on jäänyt helposti ymmärrettävä ja vahvasti tämänpuoleisuuteen keskittyvä aines. Jäljelle on jäänyt etiikan painotus ja korkean moraalin julistus. Jeesuksen seuraaminen on nähty ennen muuta hänen esimerkkinsä jäljittelemisenä. Jeesuksen asennoituminen elämään ja lähimmäiseen

ajatellaan innoittajaksi, jonka pitäisi ohjata meitä samanlaiseen asennoitumiseen ja toimintaan. Oikeudenmukaisuuden ja suvaitsevaisuuden vaatimukset saavat tästä näkökulmasta vahvan tuen.

Kahden maan kansalaisuus ei kuitenkaan voi jättää syrjään toista osaa, tuonpuoleisuutta. Kun me puhumme oikeudenmukaisuudesta ja suvaitsevaisuudesta, ja kun me puhumme lähimmäisen rakastamisesta — siis kaikkea sitä, mikä on moraalisesti oikein ja eettisesti korkeatasoista — meidän on muistettava, että tämä oikeudenmukaisuus, tämä suvaitsevaisuus, tämä lähimmäisen rakastaminen on ankkuroitunut ja saa alkunsa tuonpuoleisuudesta. Jumala on oikeudenmukainen, Jumala ei tee eroa ihmisten kesken ja Jumala rakastaa jokaista ihmistä. Tällä tavalla kahden maan kansalainen saa myös sen muistutuksen, että oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus ja lähimmäisen rakastaminen eivät ole vain jotakin sellaista, jota voidaan vaatia muilta. Niitä edellytetään myös kahden maan kansalaiselta itseltään, ja edellyttäjänä on itse Jumala. Hänen edessään minä teen vaelluksestani tiliä.

”Ellei Kristusta ole herätetty, silloin meidän julistuksemme on turhaa puhetta, turhaa myös teidän uskonne.” Nämä Paavalin sanat antavat aiheen toiseenkin havaintoon. Jos ylösousemus ja ikuinen elämä ja tuonpuoleisuus katoavat meidän näköpiiristämme, silloin katoaa myös armo. Syntiselle jää silloin vain tämänpuoleisuus, joka on täynnä vaatimuksia ja ohjeita ja kehotuksia oikeaan ja hyvään elämään. Hyvä toki niin. Toisaalta tämänpuoleinen todellisuus myös hengelliseen asuun pukeutuneena osaa olla vaativa ja kova, suorastaan armoton. Jeesus on toki esimerkki ja hyvän elämän motivoija, mutta kahden maan kansalaiselle hän on myös syntisen Vapahtaja ja kelvottoman Pelastaja ja mahdottoman Armahtaja. Ei ole suurempaa epäoikeudenmukaisuutta kuin Jumalan armo Jeesuksessa, sillä tämä armo jakaa hyvää sille, joka ei alkuunkaan sitä hyvää ansaitse.

Jeesuksen jäähyväisrukouksen kohdassa, jota tarkastelemme, on vielä kolmas kahden maailman kansalaisuutta kuvaava näkökulma. Jeesus toteaa rukouksessaan: *”Niin kuin sinä lähetit minut maailmaan, niin olen minäkin lähettänyt heidät.”* Kahden maan kansalaisuus merkitsee lähetettynä olemista. Joka lähetetään, hänen oletetaan lähtevän. Joka lähtee, joutuu jollakin tavoin aina luopumaan siitä, mikä on tuttua ja turvallisista. Joka lähtee, joutuu suostumaan uuteen ja ottamaan vastaan asioita, jotka yllättävät ja aiheuttavat hämmennystä. Lähettämällä seuraajansa maailmaan Jeesus ilmaisee tahtovansa, että hänen omansa eivät jäisi lämmittelemään omiin suloiisiin piireihinsä ja takertumaan turvallisiksi koettuihin tunnelmiin. Liikkeelle meidät on lähetetty, liikkeelle tähän maailmaan, joka jatkuvasti koettelee uskoamme, toivoamme ja rakkauttamme, maailmaan, joka ei päästä kahden maan kansalaista vähällä. Kuitenkin juuri näin on Herramme tahto: *”Niin kuin sinä lähetit minut maailmaan, niin olen minäkin lähettänyt heidät.”*

Maailmaan lähetetty kahden maan kansalainen kohtaa monenlaisia kysymyksiä, jopa pulmia. Yksi niistä on aina ollut se, missä kulkevat rajat kahden maan kansalaisen ja muiden ihmisten välillä. Kuka kuuluu meihin ja kuka kuuluu ulkopuolelle? Rajojen piirtelemissä ja muurien pystyttämässä on nähty hengellisissä yhteisöissä paljon vaivaa. Tavallaan tämä on ymmärrettävää: mitä yhdenmukaisempi on joukko, sitä helpompi on pitää kiinni siitä identiteetistä, minkä on omaksunut. Kuitenkin me tiedämme myös sen, että kovin tarkoilla ja kovin innokkailla rajankäynnillä kahden maan kansalainen joutuu kiusaukseen jäädä paikalleen ja

unohtaa, että Herra itse on lähettänyt hänet maailmaan. Pahimmillaan rajojen piirtäminen yltyy painostavaksi hengelliseksi väkivallaksi.

Rajat toki ovat olemassa — niiden merkitystä ei sovi kiistää. Tarkkana on kuitenkin kahden maan kansalaisen oltava siinä, mihin kohtaan rajoja piirretään. Kaksi kohtaa Luukkaan evankeliumista on tässä suhteessa erinomaisen kuvaavia. Ensinnäkin Luukkaan evankeliumin luvussa 11 jakeessa 23 Jeesus puolustautuu vastustajiensa edessä sanomalla: *”Joka ei ole minun puolellani, on minua vastaan, ja joka ei yhdessä minun kanssani kokoa, se hajottaa.”* Jeesus vetää tässä rajat tiukalle. Herramme sanoissa on ehdottomuutta, joka hätkähdyttää.

Tämän raamatunkohdan rinnalle on otettava toinen Jeesuksen lausuma. Luukkaan evankeliumin yhdeksännen luvun jakeissa 49 ja 50 opetuslapset kertovat Jeesukselle tavanneensa miehen, joka Jeesuksen nimessä ajoi pahoja henkiä ulos. Opetuslapset olivat yrittäneet estää miestä toimimasta näin, koska hän ei kuulunut opetuslasten joukkoon eikä ollut jäsen heidän sisäpiireissään. Jeesuksen vastaus on tärkeä: *”Älkää estäkö. Joka ei ole teitä vastaan, on teidän puolellanne.”* Toisin kuin aiemmassa kohdassa, tässä ei ole samaa ehdottomuutta. Tässä on väljyyttä ja tilaa.

Huomaammeko nyt varmasti, miten rajat piirtyvät? Joka ei ole meitä vastaan, on meidän puolellamme. Joka ei vastusta meitä, on luettavissa tukijaksemme. Meidän tehtävämme ei ole vetää tiukkoja ja ehdottomia rajoja mahdollisimman lähelle itseämme, sillä vain Herra kykenee rajoja tekemään ja hän lopulta ratkaisee lopulliset rajalinjat. On suorastaan vaarallista, jos ihminen ottaa itselleen Kristuksen valtuudet ja alkaa vedellä rajoja sen mukaan kuin hänestä oikealta tuntuu. Maailmaan lähetettyinä meidän on syytä muistaa jatkuvasti: joka ei ole meitä vastaan, on meidän puolellamme. Sitä paitsi meitä kutsutaan jatkuvasti keskittymään keskukseen, Kristukseen, ei reunoihin ja rajoihin.

Hyvä herättäjäjuhlaväki. Kahden maan kansalainen ei ole aivan yksinkertainen asia. Me kannamme sisimmässämme kahdenlaista identiteettiä. Kristityn vaellus etenee kahden maan, kahden todellisuuden jatkuvassa jännitteessä. Jeesus opettaa, että tämä jännite on väistämätön. Jos unohdamme jommankumman, elämästämme katoaa paljon. Molempia tarvitaan, molemmat ovat välttämättömiä. Kahden maan kansalaisuus pitää jännitteisyydestään huolimatta sisällään meidän vajavaisten, syntisten, rajallisten ja hauraiden ihmisten kannalta oleellisen asian, toivon — toivon, joka katsoo kauas aina tuonpuoleisuuteen saakka, toivon, josta Siionin virsissä veisataan ja josta näillä juhlilla paljon puhutaan.

Olemme nyt viivähtäneet Jeesuksen kuuluisan rukouksen äärellä. Jääköön mieliimme se kaikkein tärkein: Jeesus itse rukoilee Isää meidän, kahden maan kansalaisten puolesta.